

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Interview

Lobke Vlaming: ‘Vrijheid mag kwaliteit niet in de weg staan’

door Marc Janssens De auteur is hoofdredacteur van *Christen Democratische Verkenningen*.

Het debat over de vrijheid van onderwijs moet niet alleen gaan over incidenten rond islamitische of reformatorische scholen, maar ook over de kwaliteit van het onderwijs op alle scholen, stelt Lobke Vlaming van Ouders & Onderwijs. ‘Door de onderwijsvrijheid staat de overheid nu op te grote afstand van scholen, waardoor de inspectie onvoldoende kan controleren of een school wel veilig genoeg is en of er goed onderwijs wordt gegeven. Ouders trekken daarover bij ons aan de bel.’

De stichting Ouders & Onderwijs, in 2013 opgericht, ondersteunt ouders die tegen problemen bij het onderwijs van hun kinderen aan lopen, en vertegenwoordigt hen in gesprekken met de overheid en de politiek. Jaarlijks bellen zo’n twaalfduizend mensen met de hulplijn, vertelt directeur Lobke Vlaming. ‘In coronatijd schoot dat uit naar zo’n vijftienduizend bellers, maar nu is dat weer genormaliseerd naar zo’n veertig tot vijftig telefoontjes per dag. Opvallend genoeg zijn het vooral moeders die bellen of die zich aanmelden voor ons ouderpanel. Ik zeg weleens gekscherend dat we onze naam wel kunnen veranderen in “Moeders & Onderwijs”. Negentig procent van de bellers is vrouw. De vaders zouden

zich meer met het onderwijs aan hun kinderen mogen bemoeien.’

De onderwijsvrijheid is vanouds verbonden aan de mogelijkheid voor ouders om een school te starten die aansluit bij hun levensovertuiging. Staat Ouders & Onderwijs hier positief tegenover?

‘Ik vind dat altijd een wat lastige vraag, omdat de onderwijsvrijheid en artikel 23 van de Grondwet een heel breed onderwerp is. In principe staan wij achter de vrijheid van onderwijs, omdat we het positief vinden dat ouders een school kunnen starten of uitkiezen die aansluit bij hun overtuiging, of dat nu een levensovertuiging is of meer een didactische dan wel pedagogische visie

Lobke Vlaming

Interview in het kort:

- * Onderwijsvrijheid is een groot goed, maar mag de kwaliteit en de veiligheid op school niet in de weg staan
- * Door de schaalvergrotingen in het onderwijs zijn ouders helaas te ver af komen te staan van degenen die verantwoordelijk zijn voor het onderwijs op een school
- * Ouders klagen veel over problemen op school, waarbij de inspectie mede door de onderwijsvrijheid onvoldoende ingrijpt
- * De onderwijsvrijheid mag er niet toe leiden dat de overheid op te grote afstand van scholen komt te staan en chaos laat voortbestaan
- * Gelukkig grijpt de inspectie sinds kort eerder in bij misstanden

op het onderwijs. De vrijheid van onderwijs zorgt voor een divers aanbod van scholen, en dat is goed.'

'Daarnaast gaat artikel 23 echter ook over de relatie tussen de overheid en het onderwijs, en op dat punt vinden we dat er in de praktijk het een en ander is scheefgegroeid. We zijn ver af komen te staan van de oorspronkelijke situatie met kleinschalige scholen, waarin ouders zelf in het bestuur zaten of de bestuurders kenden. Wij kijken dan ook met argusogen

naar de schaalvergroting in het onderwijs, die is ingezet om professionelere scholen te krijgen. Ouders hebben nog wel medezeggenschap, maar de meeste mensen kennen bijvoorbeeld de directeur van een middelbare school niet meer. En die heeft dan ook nog niet eens de eindverantwoordelijkheid, want daarachter zit nog een overkoepelende bestuurder. Dat ouders zó op afstand zijn komen te staan van degene die verantwoordelijk zijn voor het onderwijs op een school, zien we als verlies.'

Vrijheid van onderwijs

Hoe kan dat worden opgevangen: terug naar de kleinschaligheid van vroeger?

‘Wij hoeven niet terug naar de oude situatie van alleen maar kleine scholen met bestuursleden die iedereen kent. Maar er moet wel meer balans komen tussen professionalisering en ouderbetrokkenheid. Nu hebben we in Nederland aan de ene kant heel grote scholen of scholengemeenschappen, met overkoepelende besturen vol professionals, maar ook heel kleine scholen waarin ouders zelf het bestuurswerk erbij doen. Het zou goed zijn als we hierin meer balans krijgen: natuurlijk moet er goed en effectief bestuurd worden, maar ouders moeten wel betrokken kunnen blijven. Dat debat moeten we aangaan.’

Rechtsstaat

Diversiteit van onderwijs is goed, zegt u. Waarom is dat zo, en hoe ver kan die diversiteit gaan? Juicht u bijvoorbeeld de komst van de Renaissancescholen van Forum voor Democratie toe?

‘Voor ons is belangrijk dat ouders een school kunnen kiezen die aansluit bij hun overtuiging. Dat betekent natuurlijk niet dat we willen dat er een soort segregatie ontstaat en dat bepaalde groepen elkaar niet meer kunnen of willen ontmoeten. Ook moeten alle scholen voldoende kwaliteit bieden en zich aan de grondwettelijke principes houden. Maar in een rechtsstaat kunnen we niet zeggen dat de ene overtuiging of religie wel mag en de andere niet. Als je bijvoorbeeld katholieke scholen toestaat, moet je ook islamitische scholen toestaan. Hetzelfde geldt dus ook voor de zogenoemde Renaissancescholen. Wel vinden we het belangrijk dat de inspectie goed kijkt of scholen zich aan de wet houden en bijvoorbeeld goed burgerschapsonderwijs geven.’

De vrijheid van onderwijs is vaak door incidenten in het nieuws, bijvoorbeeld als het gaat om vermeende misstanden op islamitische of reformatorische scholen, of nu er Forumscholen komen. Wat vindt u daarvan?

‘Dat vind ik jammer, want deze incidenten kapen het debat over de vrijheid van onderwijs. Dit zou veel meer over iets anders moeten gaan, namelijk de vraag of er wel kwalitatief goed onderwijs wordt gegeven, of scholen wel een veilig klimaat kennen en of het passend onderwijs voor leerlingen met een extra zorgbehoefte wel voldoende is. Door de onderwijsvrijheid zijn de scholen vrij om hun onderwijs in te richten; de inspectie mag slechts op deugdelijkheidseisen controleren. In de praktijk leidt dit ertoe dat de inspectie vooral naar de eindresultaten kijkt, maar die zeggen wellicht weinig over

de vraag of er ook goed onderwijs gegeven wordt.

Als een school goede eindexamenresultaten of een goede uitstroom heeft, kan dat ook aan de kwaliteit van de leerlingen of aan de specifieke instroom liggen. Doordat de inspectie nu zo naar de eindresultaten

kijkt, krijg je ook rare prikkels: scholen focussen bijvoorbeeld helemaal op het Centraal Eindexamen, met zelfs de mogelijkheid tot bijles, maar verwaarlozen de vraag of er wel goed les gegeven wordt en of de school wel voor iedereen veilig is. We krijgen daarover veel klachten van ouders.’

Wat voor soort klachten zijn dat?

‘Dat kan zijn dat het een chaos op school is, dat er veel lesuitval is, dat de directeur niet functioneert, en dat vervolgens het bestuur niet ingrijpt en de raad van toezicht zit te slapen. Maar ook dat er onvoldoende passend onderwijs wordt gegeven aan leerlingen die extra zorg nodig hebben. Soms worden leerlingen met zo’n zorgbehoefte al geweigerd voordat ze goed en wel zijn aangemeld. Ook worden er leerlingen

onrechtmatig uitgeschreven, of te snel naar het speciaal onderwijs doorgestuurd. Maar we krijgen ook de klacht dat er grote druk wordt uitgeoefend om de ouderbijdrage, die ouders vrijwillig kunnen afdragen, toch te geven als ouders aangeven daarvoor geen mogelijkheid te zien. Het probleem bij dit alles is dat de overheid te veel op afstand is komen te staan, mede door de vrijheid van onderwijs. Dat vindt zijn wortels mede in artikel 23, dat scholen veel vrijheid geeft, waardoor deze onvoldoende gecontroleerd worden.'

Schoolorganisaties als Verus, vereniging voor katholiek en protestants onderwijs, menen dat de overheid zich juist te veel met de school bemoeit.

'Dat kan ik me van hen uit wel voorstellen, omdat zij de schoolbesturen vertegenwoordigen, die vooral vrijheid willen. Maar wij geven het beeld door van wat ouders vertellen. Die zeggen bijvoorbeeld: het is chaos op school, maar de onderwijsinspectie doet er niets mee.

Wij zien dat, als er op scholen wat aan de hand is, de inspectie zegt niks te kunnen of te willen doen. Die vertelt dan dat ze eens in de vier jaar langskomt, en slechts in de breedte en vooral op de eindresultaten beoordeelt.'

Hoe kan dat worden opgelost?

'Voor een deel is dat al gebeurd. Toen ik vier jaar geleden bij Ouders & Onderwijs aantrad, zei de inspectie nog dat ze geen klachtenbureau is. Inmiddels is de organisatie zo veranderd dat meldingen beter binnenkomen en sneller aan de inspecteurs worden doorgegeven, maar vooral dat de inspecteurs vervolgens direct actie ondernemen en niet afwachten tot de volgende officiële inspectie. Dat is heel belangrijk. Het is van groot belang dat de overheid via de inspectie kan ingrijpen als het niet goed gaat op een school. Ouders en leerlingen zijn niet alleen gebaat bij vrijheid van onderwijs, maar ook bij een goede kwaliteit daarvan.'

Bron: iStock